

Älvkarleby
kommun

Biblioteksplan
Älvkarleby kommun
2016-2018

kunskap
kultur
möte

Antagen av Fullmäktige 2015-11-25

Älvkarleby kommun – fakta

Älvkarleby kommun är 209 kvadratkilometer stor och har ca 9 100 invånare. De flesta bor i tätorterna Skutskär, Älvkarleby, Gårdskär och Marma. Skutskär är centralorten som är belägen knappt två mil söder om Gävle och tio mil norr om Uppsala.

Foto: Karl Albin

Biblioteksorganisation

Biblioteksverksamheten består av huvudbiblioteket i Skutskär samt Boken Kommer verksamhet. Personalen består av 3,25 bibliotekarie och 1,2 biblioteksadministratör. Öppettiderna är fördelade på 42 timmar, sex dagar i veckan. Tre dagar i veckan är biblioteket öppet till kl.19.00. Biblioteket fungerar också som skolbibliotek åt kommunens vuxenstuderande.

Ansvar för kommunens bibliotek är fördelat på två nämnder. Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för folkbiblioteket och Utbildnings- och omsorgsnämnden för skolbiblioteken.

Älvkarleby kommun har fyra grundskolor varav en är en friskola. Samtliga skolor har skolbibliotek men ingen av skolorna har fackutbildad bibliotekarie.

Styrdokument

Bibliotekets verksamhet regleras i följande styrdokument: Bibliotekslagen (2013:801), Skollagen (2010:800), Älvkarleby kommuns fullmäktige mål & budget dokument, Regionala kulturplanen Uppsala län 2015-2017, Regionala digitala agendan Uppsala län, UNESCO s folkbiblioteksmanifest (1949 senaste version 1994), UNESCO s skolbiblioteksmanifest (1999) och FN:s barnkonvention.

Kommunens värdegrund och ledord

Mod – Respekt – Vilja - Helhetssyn
Kommunens värdegrund och ledord genomsyras i biblioteksverksamheten.

Kommunens övergripande mål

- Attraktiv kommun
- Långsiktigt och hållbar utveckling
- God service
- Demokratisk och delaktighet
- God ekonomisk hushållning

Bibliotekslagen (2013:801)

Varje kommun ska ha ett folkbibliotek och antagna biblioteksplaner.

Lagen pekar på folkbibliotekens uppdrag att prioritera personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter. Folkbiblioteket har ett förstärkt uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

2 § Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

4 § Biblioteken i det ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken, andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och lättläst svenska.

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Det ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Utbudet av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Biblioteksverksamhet i Älvkarleby kommun

Biblioteket är en attraktiv mötesplats för kultur- och läsupplevelser samt möten i alla dess former. Ett hus som lockar till både livsglädje och eftertanke. Miljön är ett levande kulturhus med bland annat utställningslokal, Upplandsrum med lokalhistorisk samling, sittgrupper och tidskriftshörna med café- och läsbord. På biblioteket finns plats för både samtal och tystnad. Studerande och andra kunskapssökande finner fakta i tryckt eller digital form och studieplatser erbjuds. Kompetent och välutbildad personal vägleder och undervisar i informationssökning. Biblioteket samarbetar med skola, vuxenutbildning och andra utbildningssamordnare.

Det centrala i biblioteket är mötet mellan besökaren och all den kunskap samt de upplevelsemöjligheter som erbjuds i böcker, tidningar, tidskrifter eller evenemang och som bidrar till människors utveckling. Det är ett demokratiskt forum, öppet och tillgängligt samt politiskt, kommersiellt och religiöst obundet. Alla har fri tillgång till bibliotekets resurser och tjänster som i princip är gratis.

Till biblioteket kommer man för att låna och läsa men också för att lyssna, se eller delta i evenemang. Program erbjuds för alla åldrar. Biblioteket är en del av samhällets minne. Det samlar och bevarar böcker, skrifter och andra medier med anknytning till kommunen. Biblioteket ska ses som en viktig del av de informations- och kunskapsresurser som är grunden för en god framtida utveckling.

Biblioteksplanen är uppbyggd utifrån de av bibliotekslagen utpekade och prioriterade grupperna.

Läsfrämjande för barn och unga

Biblioteket ska främja barns språkutveckling och stimulera till läsning. Det ska finnas medier anpassade till barns och ungas behov. Barn och unga nås via BVC, förskola, skola, fritidsgård och på deras fritid. Verksamheten följer en röd tråd från BVC:s föräldragrupper, förskoleåldern till grundskolan. Bibliotekets kontakt med de vuxna som möter barn och unga dagligen är viktig.

Barnverksamhet 0-5 år

Det är viktigt att föräldrar blir informerade om barns språkutveckling, hur de kan stimulera det och vad biblioteket har att erbjuda redan för de allra minsta. Biblioteket och BVC samarbetar kring barnets språkutveckling genom gåvoböcker och föräldragruppsmöten på biblioteket tillsammans med en bibliotekarie. Gåvoböckerna lämnas ut på biblioteket mot uppvisande av presentkort som erhållits från BVC i samband med barnets födsel eller vid 4-årskontrollen.

Språknätet är ett samarbete mellan bibliotek, BVC och logopedier i Uppsala län. Speciella väskor med lämpliga böcker lånas ut med syfte att träna och utveckla barnets språk och tal.

Lusten för böcker och språket byggs vidare hos de yngsta barnen bland annat vid Fredagsklubben. Målgruppen är lediga föräldrar med barn 0-5 år.

Barnboksbeståndet är tillgängligt även utanför bibliotekslokalen. Olika hinder för att besöka biblioteket ska inte påverka barn att komma i kontakt med bra barnböcker. Barnböcker kan lånas på en av kommunens förskolor i särskilda bokpåsar vars innehåll byts ut regelbundet. Förskolor kan besöka biblioteket även utanför ordinarie

öppettider och de förskolor som ligger långt bort får regelbundet boklådor via Boken kommer verksamheten. Vid efterfrågan plockas Bokpåsar ihop efter förskolors önskemål.

Foto Karl Albin

Förskolor erbjuds barnkultur i olika former, t ex vid den årliga Nalledagen och Kura gryning på Nordiska biblioteksveckan. Förskolor bjuds intill filmvisningar av Snuttebio. Då ges möjlighet att låna "bioväskan" med till förskolan. Väskan innehåller filmer med tillhörande böcker och föremål. 5-åringar får bekanta sig med biblioteket och böcker när de stiger på Boktåget.

Biblioteket samarbetar med förskolans personal och stödjer dem angående barnkultur och litteratur. Varje förskola har bokombud som har regelbundna gemensamma möten med bibliotekarien.

Barnverksamhet 6-16 år

Det är viktigt att väcka skolelevs läslust och erbjuda medier med olika svårighetsgrader och inom olika intresseområden. Biblioteket stödjer lärare med kompetens om barn- och ungdomslitteratur samt informations-sökning. Nya barn och ungdomsböcker presenteras årligen för skolans personal. Biblioteket hjälper skolbiblioteksansvariga i frågor om det gemensamma bibliotekssystemet. Alla skolor erbjuds bokpresentation och guidning om informationssökning.

Lärare kan få bokpåsar plockade efter önskemål. Skolpoolen har grupp- och

klassuppsättningar i olika genre och lässvårighetsgrader samt ljudböcker.

Vid F-klassens besök får alla 6 åringar ett presentkort på en gåvobok som senare kan hämtas ut. Förskoleklass till årskurs 4 välkomnas till speciella biblioteksbesök med olika teman.

Läsutvecklingstrappa för Älvkarleby	
0-5år	<ul style="list-style-type: none"> • Stärka barns språkutveckling, rim och ramsor, sånger och musik. • Barnkultur för förskolor samt Kulturkul på lördagar. • Föräldragruppsmöten tillsammans med BVC. • Fredagsklubb. • Gåvobok vid födelse. • Gåvobok vid 4 år. • Boktåg för alla 5-åringar.
F klass	<ul style="list-style-type: none"> • Biblioteksbesök med förekomplett, eget lånekort. • Gåvobok vid 6 år.
År 1	Sagostund och tillverkar egna bokmärken.
År 2	Bokpresentation för första gången.
År 3	Bokpresentation och uppgifter på tema deckare.
År 4	Deltar i bokjury och väljer ut böcker till skolbiblioteket.
År 5	Författarbesök
År 7	Författarbesök
År 7-9	Olika läsfrämjande projekt erbjuds

Det är viktigt att nå barn och unga på deras fritid och förmedla läsning och skrivning som lustfullt. Samt att skapa bilden av biblioteket som en naturlig plats för lärande eller att bara vistas i även hos unga. Under lovveckor arrangeras aktiviteter och periodvis även under terminerna, exempelvis skrivarcirkel. Aktiviteten förläggs då på eftermiddagen och fritidshem bjuds in. Samarbete med fritidsgårdarna sker också. Exempelvis läskvällar som tar

läsningen och böcker närmare barns och ungas egen tid.

Framtid

Det är viktigt att biblioteket når barn och unga även på deras fritid. Utbudet och lokalen bör anpassas så att det tilltalar dem. Avdelningen för barn och ungdom bör få större utrymme. På tonårsavdelningen finns behov av datorer. Lokalen behöver också anpassas mer för mottagande av mindre barnen i grupp. T e x att kunna bygga ett rum i rummet med draperi och mysiga kuddar/puffar.

Samarbete med skolan ska utökas och förbättras. Bibliotekets mål är att alla klasser besöker biblioteket för bokpresentation eller annan läsfrämjande aktivitet minst en gång per termin.

Mål

- Biblioteket ska erbjuda fler lässtimulerande aktiviteter för barn och unga på deras fritid.
- En yta ska anpassas till att bättre ta emot barngrupper vid olika aktiviteter.
- Bokpåsar för hemlån ska erbjudas till fler förskolor.
- Andelen 6-åringar som hämtar ut gåvoboken ska öka.
- Samarbetet med skolan ska utökas. Bokpresentationer för lärarna ska erbjudas två gånger per år.

Uppföljning

- Antal aktiviteter som erbjudits på fritid och antal deltagare.
- Anpassad lokalyta.
- Antal förskolor med bokpåsar.
- Andel 6-åringar som hämtar ut gåvoboken.
- Antal deltagande lärare vid bokpresentationer och lärarnas upplevelser/synpunkter.

Tillgänglighet

Biblioteket ligger i markplan och har automatiska dörröppnare. Toaletterna är anpassade för personer med funktionsnedsättning. Det finns en datorplats med höj- och sänkbart bord. Utlåningsdisken samt sökplatserna för litteratur är höj- och sänkbara. Hörselslinga finns i lokalen.

Personer med funktionsnedsättning

Har man svårt att läsa en vanlig bok finns Daisy (talböcker på skiva eller digitalt) att låna på biblioteket eller ladda hem till dator. Bestånd av anpassade medier som Daisy och talböcker, böcker med stor stil och lättlästa böcker är stort. Anpassade medier som lättlästa böcker, bok med mp3 skiva och böcker inlästa på CD finns också. Specialmedier för barn med särskilda behov finns samlade vid Äppelhyllan.

Biblioteket har ett eget Mini-infotek som är ett samarbete med landstinget i Uppsala. Där finns böcker och broschyrer om olika funktionsnedsättningar. Föreläsningar anordnas ungefär två gånger om året med olika teman.

Träffar sker regelbundet med personal inom omsorgen för att informera om anpassade medier och hur de används samt information om nyheter som sker inom området.

Låntagare som läser talböcker och böcker med storstil bjuds regelbundet in till informationsträffar om nyheter inom området. Då ges även boktips samt att deltagarna tipsar varandra. Bokenkommer-service erbjuds till äldre och de med funktionsnedsättning som tillfälligt eller permanent inte kan ta sig till biblioteket. Det innebär ett personligt besök från biblioteket en

gång i månaden. Bokenkommer-service besöker även äldreboenden.

Vuxenstuderande

Biblioteket är skolbibliotek för kommunens vuxenstuderande. Elever från Kunda erbjuds bland annat biblioteksvisning med information om fysiska och digitala medier, hjälp med informationssökning, läsecirklar samt bokpresentation. Lärare på Kunda erbjuds att komma med inköpsförslag. Biblioteksvisning erbjuds för SFI-elever och regelbunden språkträning under ledning av volontärer.

Framtid

Tillgängligheten av talböcker har under senare år underlättats betydligt för låntagarna. De kan nu själva snabbt välja och ladda ned talböcker direkt till sin dator.

Det är viktigt att biblioteket når ut till alla som har behov av anpassade medier eller bokenkommer-service. Möjliga samarbetspartners att sprida informationen är äldreomsorgen, vårdcentralen och pensionärsföreningarna.

Mål

- En folder med förteckning över anpassade medier samt information om vad biblioteket erbjuder ska tryckas och spridas till dem som har behov av det eller till dess anhöriga.
- Antalet låntagare med bokenkommer-service ska öka.

Uppföljning

- Färdig folder.
- Antal låntagare av bokenkommer service.

Personer med nationella minoritetsspråk

2010 trädde en lag i kraft som värnar om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Sveriges nationella minoriteter är samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Deras erkända minoritetsspråk är samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. Enligt lagen ska samhället främja och skydda dessa språk och de nationella minoriteternas egen kultur.

Älvkarleby kommun är förvaltningsområde för finska språket och har ett särskilt ansvar för att värna om det finska språkets ställning.

Bibliotekets uppgift är att erbjuda aktuell och attraktivt bestånd av finsk litteratur. De finstalande barnens språkutveckling ska uppmärksammas genom att erbjuda böcker från högläsningböcker för småbarn till lära-läsa-böcker och kapitelböcker för egenläsning, rim och ramsor och faktaböcker. Biblioteket har kontakt med personalen på förskolorna med finstalande barn och förmedlar böcker till dem efter önskemål.

Ljudböcker finns både för barn och vuxna. För vuxna finns även Daisy-böcker och Daisy-spelare att låna ut.

För att stödja det finska språket och dess utveckling har biblioteket erhållit pengar från samordnaren för finskt förvaltningsområde för inköp av barn- och vuxenlitteratur på finska. Det finns ett antal prenumerationer på finska tidskrifter och veckotidningar.

En finsk bokcirkel med vuxna träffas regelbundet på biblioteket för diskussion och inspiration med lästips under ledning av finstalande bibliotekarie.

Finsk datorutbildning erbjuds kostnadsfritt en gång i veckan och sköts av volontärer.

Personer med utländsk härkomst

Personer med annat modersmål än svenska ges möjlighet att få medier på modersmålet och att lära sig svenska. Biblioteket erbjuder medier på ett antal språk och vid behov lånas enstaka titlar eller depositioner från andra bibliotek.

Elever som studerar på SFI besöker biblioteket för visning och information. Biblioteket erbjuder med hjälp av volontärer läxhjälp för SFI eleverna.

Biblioteket samarbetar med samordnare för integration och ordnar visningar i biblioteket för familjer med annat modersmål än svenska. Information om barns läsning, språkutveckling och flerspråkighet ges då.

Framtid

Lyckad integration av nya svenskar ställer krav på god samverkan. Antalet nyanlända invånare ökar och kommunerna ansvarar numera för medieförsörjningen av utländsk litteratur i större utsträckning. Samarbete med andra kommuner måste ske för att uppdraget ska klaras. Biblioteket ska erbjuda programverksamhet som främjar mångfald.

Mål

- Inarbetat samarbete med andra kommuner gällandes litteratur på annat språk än svenska.
- Antalet tillfällen med tvåspråkig sagostund ska öka.

Uppföljning

- Uppbyggt samarbete.
- Antal tillfällen med tvåspråkig sagostund, antal deltagare, nöjdhet.

Digital delaktighet

I rapporten "Svenskarna och internet" (2010) konstateras att en och en halv miljon svenskar inte använder internet. Detta har flera orsaker bland annat ålder, klass, etnisk härkomst och rädsla för teknik. Som icke-användare har man inte tillgång till nätbaserad samhällsinformation, till exempel kommunens, Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans e-tjänster. Vanligt är också att man saknar e-postadress och tillgång till sociala medier. Detta gör att man inte kan kommunicera digitalt med myndigheter samt får svårare att hålla kontakt med släkt och vänner som man inte har i sin geografiska närhet.

Arbete med att överbrygga digitala klyftor betonas i den nya bibliotekslagen. Biblioteket arrangerar aktiviteter för ökad digital delaktighet. Prioriterat är att nå målgrupperna seniorer, nya svenskar samt arbetslösa och personer i socialt utanförskap.

Biblioteket erbjuder internet-drop in regelbundet, lånar ut läsplattor och arrangerar informationsträffar kring IT. Exempelvis Konsument Gästrikland som informerar om e-handel eller biblioteket, kommunen och banker som visar och lär ut sina digitala tjänster.

Tjänsten "Boka bibliotekarie" innebär bland annat att personlig handledning ges i t e x nedladdning av e-böcker, användning av bibliotekets databaser och e-tidskrifter, information om bibliotekets webb samt egen nedladdning av talböcker. IT-manualer på svenska och finska finns för att komma i gång med internet och bekanta sig med olika digitala tjänster som e-post och e-handel.

Biblioteket samarbetar med föreningen SeniorNet Skutskär/Älvkarleby för ökad digital delaktighet bland äldre. De använder bibliotekets lokaler, datorer och Wifi två gånger i veckan. En gång i veckan träffas en finstalande grupp.

Användning av digitala medier och e-tjänster lärs ut via lektioner och workshops. Biblioteket informerar regelbundet om aktiviteterna till socialtjänsten, arbetsförmedlingen, integrationsenheten samt till PRO:s och SPF:s avdelningar i kommunen.

Biblioteket samarbetar med andra kommuner i Uppsala län under ledning av Länsbibliotek Uppsala samt är en del av det landsomfattande nätverket Digidel. "Get online week" arrangeras årligen, då flera programpunkter för ökad digital delaktighet erbjuds under en och samma vecka.

Framtid

Uppsala läns digitala agenda har som målet att antalet invånare över 16 år som står utanför den digitala världen ska minska till lägre än 10 000 i hela länet. 2012 var det 40 000 som stod utanför.

Mål

- Bidra till ökad digital delaktighet hos invånarna genom olika aktiviteter som exempelvis "Unga lär äldre".
- Nå ut till fler genom riktade inbjudningar.

Uppföljning

- Antal genomförda aktiviteter.
- Antal deltagare.
- Nöjdhet hos deltagare.

Arrangemang

Kulturkul

Biblioteket arrangerar kulturprogram för yngre barn på deras fritid. "Kulturkul" är ett aktivitetsprogram som presenteras terminsvis och vänder sig till småbarnsföräldrar. Varje termin erbjuds två professionella barnteatrar samt ett antal tillfällen med andra aktiviteter som exempelvis barnrytmik, dans eller musikföreläsningar och sagostund. Arrangemangen sker på lördagar och är kostnadsfria för besökarna. Programmet sprids digitalt och i pappersformat. Det skickas också till förskolorna i kommunen.

Arrangemang för vuxna

I biblioteket finns en välbesökt utställningslokal som erbjuder stor variation på utställningar. Föreläsningar, musikunderhållning och andra arrangemang erbjuds nästan varje vecka. Biblioteket är med i den länsomfattade Litteraturkarusellen och har i och med det författarbesök minst fyra gånger per år.

Framtid

Biblioteket ska erbjuda mångfald och bredd i programutbudet. Barn och unga är en prioriterad grupp och bör ges större utrymme. För att kunna utveckla verksamheten samt erbjuda mera aktiviteter krävs större lokaler. I samma byggnad finns en lokal som skulle vara ett bra komplement.

Mål

- Ökad mångkulturell verksamhet för barn och unga.
- Större lokal.

Uppföljning

- Antal aktiviteter för barn och unga.
- Större lokal.

Samverkan och samarbeten

Biblioteket samverkar med andra aktörer i och utanför kommunen som bygger på gemensamma intressen. Samverkan sker också med andra bibliotek i länet och hela Sverige. Det möjliggör för låntagare en tillgång till större mediebestånd via fjärrlån och depositioner än vad det enskilda biblioteket kan erbjuda.

Biblinord är en biblioteksanpassad hemsida för Heby, Tierp, Älvkarleby och Östhammars kommuner. Hemsidan ägs och styrs gemensamt.

Biblioteket samverkar i stor omfattning med landstinget. Bibliotek, BVC, förskola och skola har gemensamma intressen inom barn och ungas språk- och läsutveckling.

Biblioteket vill poängtera sin roll som mötesplats med generösa öppettider och central placering i samhället. Det används som lokal för information och möten. Lokalerna används även ibland under icke öppethållande tid.

Tillsammans med äldreomsorgen, integrationsenheten, socialtjänsten och arbetsförmedlingen arbetar biblioteket för ökad integration, tillgänglighet och delaktighet i samhället. Exempel är Boken kommer verksamheten och aktiviteter som hjälper till att överbygga den digitala klyftan i samhället. Allmänna föreläsningar och informationsträffar förläggs ofta på biblioteket.

Studieförbund, företag och föreningar har möjlighet att använda biblioteket som arena för att nå ut med sin verksamhet. Exempelvis arrangerar SISU utbildningar och föreläsningar för idrottsledare och allmänheten och Aktiva kvinnor bjuder in till stickcafé.

SeniorNet i Skutskär/Älvkarleby använder bibliotekets datorer och WiFi för sin verksamhet.

Vid skollov arrangerar föreningarna Aktiva kvinnor och Hembygdsföreningen pyssel för lediga skolbarn i bibliotekets lokaler.

Lokalhistoriskt intresserade eldsjälur har med hjälp av kommunen gett ut material om olika kommundelar. Hembygdsföreningen ansvarar för kommunens Bildarkiv.

Framtid

Biblioteket är en naturlig samlingsplats i kommunen med generösa öppettider. När biblioteket är stängt kan lokalen användas för verksamhet av andra aktörer, exempelvis studieförbundsverksamhet. Utökade lokaler skulle innebära att fler kan använda lokalerna dagtid.

Samarbetet kring bibliotekens gemensamma hemsida Biblinord ska utvärderas och utvecklas. Hur ser behovet ut i framtiden – hemsida, blogg eller annat? Mindre kommuner samarbetar för att kunna vara med i utvecklingen och möta låntagarnas behov. Ekonomiskt och resursmässigt är det omöjligt att klara det själva.

Mål

- Utökad lokal.
- Utökad samarbete med andra aktörer och därmed fler aktiviteter.
- Utvecklat samarbete kring hemsida/sociala medier.

Uppföljning

- Utökad lokal.
- Fler aktiviteter.
- Webbalternativ

Skolbibliotek

Biblioteken i Älvkarleby kommun har ett gemensamt bibliotekssystem och biblioteksansvariga i skolan får stöd från systembibliotekarien i folkbibliotek. Folkbiblioteks roll är stödjande och kompletterande mot skolbiblioteken.

Skolbiblioteksverksamhet

Styrdokument för skolbiblioteksverksamheten finns att hämta från Skollagen, Läroplan och Bibliotekslagen.

Skollagen, SFS 2010:800:

"Eleverna i grundskolan, grund-särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasie-särskolan ska ha tillgång till skolbibliotek."

"Med skolbibliotek avser Skolverket en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande med hjälp av kompetent personal ... Personalen har utbildning för såväl biblioteksverksamhet som pedagogisk verksamhet ... Skolbibliotek är en del av skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbibliotek kan därmed betraktas dels som en materiell resurs som är en del i en skolas läromedel och övriga utrustning, dels en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutvecklingen och svarar för viss service." (Skolverket)

Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till ett bibliotek. Skolbiblioteket ses både som en materiell resurs och som en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutvecklingen hos elever. Skolbiblioteket är en naturlig del av skolans pedagogiska verksamhet och en resurs i alla ämnen och för alla elever. Biblioteket ska kunna bidra till att eleverna når undervisningsmålen genom att stödja deras lärande, förmedla informationskompetens och främja läslust.

Enligt Kungliga biblioteket som har ett nationellt ansvar för skolbiblioteken

menar man att ett skolbibliotek ska vara bemannat minst 20 timmar per vecka för att kommunen ska leva upp till lagen.

Skolbiblioteket ska ha en pedagogisk funktion inom skolan. Det är viktigt att skolbibliotekspersonalen deltar i planerings- eller arbetsmöten med lärarna och planerar medieinköp med dem. Skolbibliotekspersonalen utbildar elever i informationssökning och källkritik, ger boktips till elever för skolarbetet och för läsning på fritid, bokpratar, ordnar författarbesök i samverkan med folkbibliotek, tar hand om bokinköp, medievård, katalogisering samt utlån och återlämning.

Enligt bibliotekslagen ska också skolbiblioteket ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning och åt de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska. Skolbibliotekspersonalen ska göra insatser för elever med lässvårigheter och se till behovet av anpassade medier, köpa in titlar på minoritetsspråken och på andra språk än svenska.

Samverkan med folkbiblioteket och skolan ska ske i frågor som rör skolbibliotek, läsfrämjande och språkutvecklande verksamheter.

Skolbiblioteksverksamhet i Älvkarleby kommun

Det finns fyra kommunala grundskolor i kommunen. Sörgårdets skola F-5 med ca 200 elever, Bodaskolan F-5 med ca 150 elever och Rotskärsskolan F-9 med ca 350 elever. Sörgårdets skola ligger i den södra delen av kommunen, ca 15 min med bil från folkbiblioteket. Bodaskolan och Rotskärsskolan ligger på gångavstånd från folkbiblioteket. Varje skola har ett skolbibliotek och de delar bibliotekssystemet Mikromarc med folkbiblioteket.

Älvskolan är en liten skola som ligger i direkt anslutning till hvb-hemmet Älvgården. Skolans elever besöker kommunbiblioteket varannan vecka.

Sörgårdets skola och Bodaskolan har ansvarig lärare för skolbiblioteksverksamheten. Tiden som avsätts för biblioteksarbete varierar läsårsvist, allt mellan ingen tid till någon enstaka timme per vecka. På Bodaskolan och Sörgårdets skola finns en grupp frivilliga elever som sköter det dagliga iordningställandet av skolbiblioteket. Rotskärsskolan har en anställd biblioteksadministratör 20 timmar per vecka som bemannar biblioteket.

Älvboda friskola är en F-9 skola som inte styrs av kommunen. Skolan har ett skolbibliotek men ingen utbildad bibliotekarie. Folkbiblioteket erbjuder kostnadsfritt samma service till dem som till de kommunala skolorna.

Alla skolbibliotek är tillgängliga för lärare och elever under skoldagen.

Arbetsuppgifter som framkommer är de sedvanliga för skolbibliotek med utlån, återlämning, uppsättning, inköp och registrering av nya medier.

Skolbiblioteken används för temaarbeten och faktasökning, endast Rotskärsskolan har biblioteket bemannat. Vid övriga skolor är det lärare som hjälper elever att hitta lämpligt material. Aktivt läsfrämjande i form av boksamtal, bokpresentationer eller liknande finns inte på skolornas skolbibliotek.

Läslust lockas fram med tipshyllor, nyhetssnurror och bokvagnar. Ansvar för att elever hittar passande och intressanta böcker ligger helt på läraren som följer med klassen till skolbiblioteket. Skolpool som är placerat på Älvkarleby folkbibliotek ses som samarbetsform för läsfrämjande.

På Rotskärsskolans skolbibliotek gör personalen nedladdningar från Legimus för elever med lässvårigheter eller funktionsnedsättning. Vid övriga skolor är det upp till varje lärare att ordna det.

Klassens lärare ansvarar för att elever med annat modersmål än svenska eller nationella minoriteter får sina behov tillgodosedda.

För att skolbibliotek ska bli en integrerad del av skolans pedagogiska uppgift är det viktigt att skolbibliotekspersonalen deltar i skolans planerings- och arbetsmöten. Skolbiblioteksfrågor bör vara en stående punkt på agendan.

Framtid

Skolbibliotek är en lagstadgad verksamhet och för att leva upp till lagkravet bör skolbiblioteken bemannas med 20 timmar per vecka. För att leva upp till lagen samt höja skolresultaten bör det satsas på skolbiblioteken. Eftersom ingen skola bemannas med utbildad bibliotekarie ska samtliga klasser besöka folkbiblioteket minst en gång per termin för en läsfrämjande aktivitet.

Mål

- Alla skolbibliotek är bemannade 20 timmar per vecka.
- Huvudbiblioteket erbjuder utbildning/genomgång en gång per termin för elever som hjälper till i skolbiblioteket.
- Alla elever ska delta i minst en lässtimulerande aktivitet per termin i samarbete med huvudbiblioteket. Exempelvis boktåg, bokpresentation eller författarbesök.

Utvärdering

- Antal bemannade skolbibliotek och antal bemannade timmar.
- Samarbete huvudbibliotek och skola
- Antal deltagande klasser i lässtimulerande aktiviteter i samarbete med folkbiblioteket.

Utvärdering

Biblioteksplanen ska revideras och följas upp i samband med Mål & budgetdiskussionerna inför varje verksamhetsår tillsammans med skolledning. Uppföljning av besökarnas synpunkter sker genom användarundersökningar och fokusgrupper.